

Ο ΠΑΠΠΙΣΜΟΣ ΕΝ ΚΡΗΤΗΙ

Επανάστασις τοῦ 1858 ὑπῆρξεν ἀντίμακτος, ἀλλὰ καὶ συγχρόνως ἀπέβη ἡ ἀποτελεσματικωτέρα τῶν κρητικῶν ἐπαναστάσεων. Ὁ Σουλτᾶνος, ἔχων ἄλλας δυσχερείας, δὲν ἠθέλησε νὰ προσθέσῃ εἰς αὐτὰς καὶ μίαν τῆς Κρήτης ἐξέγερσιν, διὸ ἔσπευτε, πρὸ πάσης ἐχθροπραξίας, νὰ δεχθῇ τὰς ἀπαιτήσεις τῶν Κρητῶν, ὧν αἱ σπουδαιότεραι ἦσαν ἡ ἀνακούφισις τῶν φορολογικῶν βαρῶν, τὸ δικαίωμα νὰ ἔχωσιν ὅπλα καὶ ἡ σύστασις Δημογεροντιῶν, αἵτινες νὰ διευθύνωσι τὰ κοινοτικὰ τῶν χριστιανῶν πράγματα, νὰ διαχειρίζονται τὰς ὁφειλικὰς τῶν χριστιανῶν περιουσίας καὶ δικάζωσι τὰς μεταξὺ τούτων διαφορὰς τοῦ κανονικοῦ καὶ κληρονομικοῦ δικαίου.

Ἄλλ' ἡ Πύλη, ὡς συνειθίζει, ἔδωκε διὰ τῆς μιᾶς χειρός, ἵνα ἀφαιρέσῃ διὰ τῆς ἄλλης μετ' ὀλίγον, ἀφ' οὗ θὰ παρήρχετο ὁ κίνδυνος. Ἦτο τότε, δηλαδή τὸ 1859, Γεν. Διοικητῆς Κρήτης ὁ Χουσνὴ πασᾶς, ὅστις, καταγόμενος ἐκ Πελοποννήσου, ἐγνώριζε τὴν ἐλληνικὴν ἐφιλοτιμιεῖτο μάλιστα νὰ καθαρολογῇ καὶ «ἐλληνίζει», διὸ καὶ κατεσκεύαζεν ἰδιορρυθμοὺς ἐλληνικούρας καὶ οἱ λόγοι του ἐπροξένουν πολλὴν θυμηδίαν. Διὸ εἶχε καὶ τὴν μανίαν νὰ ὁμιλῇ πρὸς τὸ πλῆθος, ἐπειδὴ μεγάλῃν ἀπέδιδε πειθῶ καὶ δύναμιν εἰς τὴν ρητορικὴν του. Κατ' ἐκείνους τοὺς καιροὺς ὁ Χατζῆ Μιχάλης Γιάνναρης, νεώτατος καὶ ζωηρότατος, περιεφέρετο, μετὰ τοῦ ἐξαδέλφου του Γιαννακομιχελῆ, εἰς τὰ βουνά, ὡς ἄρματωλός. Εἰς τὸ χάιν τῆς Ἀγιάς οἱ δύο ἐξάδελφοι εἶχον ξυλοκοπήσει ὅμιλον Τούρκων Χανιωτῶν, οἵτινες διασκεδάζοντες ἐπρόφερον ὕβρεις κατὰ τῶν χριστιανῶν. Ἐκτοτε δὲ διέκοψαν τὰς σχέσεις μετὰ τῆς τουρκικῆς ἐξουσίας, ἀπὸ τὸν διωγμὸν τῆς ὁποίας τοὺς ἐπροστάτεον οἱ χριστιανοὶ θεωροῦντες αὐτοὺς ὡς ἥρωας. Ἐπὶ τέλους ὁμως συνελήφθησαν, ὁ δὲ Χουσνῆς, κρίνας τὴν περίστασιν κατὰλληλον πρὸς ἐκφώνησιν λόγου, ἐκάλεσε τοὺς χριστιανοὺς εἰς τὴν αὐλὴν τοῦ Διοικητηρίου, καὶ δεῖξας τὸν Χατζῆ Μιχάλην, εἶπε πρὸς τὸν «λαγόν», ὡς ἔλεγε τὸν λαόν :

— Νά ὁ Ἀγγιλλέας σας! Τὸν ἐτσάκωσα!

Ὁ Χουσνῆς, μῶλην τὴν ἐλληνομάθειαν ἣν ἐπεδείκνυσεν, ἤτο κατὰ βάθος φανατικός καὶ πονηρός. Μόλις δ' ἐξεδόθη τὸ σουλτανικὸν διάταγμα τὸ παραχωροῦν εἰς τοὺς Κεῖτες τὰ προνόμια, ἤρχισε συστηματικὴν ἐργασίαν πρὸς ἀναίρεσιν αὐτῶν. Ἐπέβαλ-
λεν αὐθαιρέτως νέους φόρους καὶ κατεδίωξε τοὺς ἔχοντας ὅπλα, φυλακίζων αὐτοὺς καὶ ἀφαιρῶν τὰ ὅπλα.

Οἱ Κεῖτες ἠγανάκτουν καὶ διεμαρτύροντο διὰ τὴν κακοπιστίαν ταύτην καὶ τὴν παράβασιν τῶν παραχωρηθέντων προνομίων καὶ ἐζήτουν παρὰ τῶν προξένων καὶ τοῦ Σουλτάνου τὴν ἀνάκλησιν τοῦ Χουσνῆ. Ἄλλ' ὁ Χουσνῆς δὲν ἀνεκαλεῖτο. Τούναντίον τουρ-
κικὸς στρατὸς ἐξῆλθεν ἐκ τῆς πόλεως καὶ κατέλαβε διάφορα ἐπι-
καιρα σημεῖα ἀπειλητικῶς, συλλήψεις ἔγειναν καὶ ὁ Χουσνῆς ἠ-
πεῖλει σοβαρώτερα. Ἐν γένει δὲ ὁ τόπος παρουσίαζε τοιοῦτον ἀνα-
βρασμὸν, ὥστε ἐφαίνετο ὡς εὐρισκόμενος εἰς τὰς παραμονὰς νέας ἐπαναστάσεως.

..

Κατ' ἐκείνας τὰς ἡμέρας εἰσῆλθεν εἰς τὰ Χανιά χωρικός τις ἐκ Καλυθῶν τοῦ Ἀποκορώνου, ὅστις γνωρίζων τὸν ἐφημέριον τῶν ἐν Χανίοις καθολικῶν πάτερ Σεραφεῖμ, καθότι τοῦ ἐπώλει συνή-
θως λαχανικὰ καὶ ἄλλα τρόφιμα, μετέβη νὰ τὸν ἴδῃ. Ὁ πάτερ Σεραφεῖμ τὸν ἠρώτησε διατ' εἶχε παύσει νὰ τοῦ φέρῃ λάχανα, ὁ δὲ χωρικός ἀπήντησε :

— Μήπως μᾶς ἀφίνουν τίποτε, εὐλογημένε, οἱ νιζάμιδες, ποῦ ἔστειλε στὸ χωριό μας ὁ πασᾶς ; Μᾶς κλέβουν ὅ,τι ἔχουμε κι' ἂν μιλήσωμε, μᾶς φυλακίζουν καὶ μᾶς βασανίζουν.

— Καὶ δὲν ἐχάμετε παράπονα στὸν πασᾶ ;

— Παράπονα λέει ; Ὅλος ὁ κόσμος γογγύζει, μὰ ποῖος τὸν ἀ-
κούει ; Καὶ ἔπειτα ὁ πασᾶς θέλετε ν' ἀκούσῃ τὰ παράπονά μας, ἀφοῦ ὁ πασᾶς μᾶς ἔστειλε τοὺς νιζάμιδες μὲ τέτοιαις διαταγαῖς ;

— Καὶ ὅμως ὑπάρχει τρόπος καὶ οἱ νιζάμιδες νὰ φύγουν ἀπὸ τὰ χωριά καὶ . . .

Οἱ ὀφθαλμοὶ τοῦ χωρικοῦ ἐσπινθηροβόλησαν.

— Νὰ φύγουν οἱ νιζάμιδες ! ἐπανελάθε. Καὶ ποῖος ἄλλος ;

— Ὁ πασᾶς, ὁ Χουσνῆ πασᾶς.

— Τί λές, πάτερ Σεραφεῖμ ! Καὶ πῶς μπορεῖ νὰ γείνη αὐτό ;

— Ἐγὼ μπορῶ νὰ τὸ κατορθώσω διὰ τοῦ Γάλλου προξένου. Ἐμπορῶ μάλιστα νὰ ἐνεργήσω, ὥστε εἰς τὸ ἐξῆς νὰ ἔχετε γα-
λικὴν προστασίαν καὶ νὰ κάνετε τοὺς πασάδες ὅ,τι τοὺς θέλετε, νὰ μὴ πληρώνετε μεγάλα δοσίματα καὶ τέλος πάντων νὰ μὴ

μπορῇ ἢ τουρκικῇ ἐξουσίᾳ νὰ σᾶς ἀδικήσῃ εἰς τίποτε, ἀκριβῶς ὡς νὰ εἰσθε Γάλλοι ὑπῆκοοι. Ἀλλὰ ὑπὸ ἓνα ὅρον: ν' ἀναγνωρίσετε τὸν πάπαν ὡς ἀρχηγὸν τῆς Ἐκκλησίας.

—Θέλεις νὰ πῆς, ν' ἀλλάζωμε τὴν πίστι μας;

—Καθόλου. Ἡ θρησκεία σας θὰ μείνῃ θρησκεία σας, ὅπως πρίν. Ἐγὼ θέλω μόνον ν' ἀναγνωρίσετε τὸν πάπαν ὡς κεφαλὴν τῆς Ἐκκλησίας, διότι μόνον κατ' αὐτὸν τὸν τρόπον θὰ δυνηθῇ ἡ Γαλλία νὰ σᾶς προστατεύσῃ. Αὐτὸ διὰ τὸ καλὸ σας. Οὔτε ἡ Γαλλία, οὔτε ἡ φράγκικη θρησκεία ἔχει νὰ κερδίσῃ τίποτε.

—Ἀφοῦ ἦν ἔτσι, γιατί νὰ μὴν τὸ κάμωμε. Ἀφοῦ θάμαι γὼ χριστιανὸς ὀρθόδοξος ὅπως μ' ἐβαπτίσανε, τί μὲ μέλει ἂν θάνε ὁ πάπας ἀρχηγὸς ἢ καπετάνιος;

Καὶ ὁ χωρικὸς ἐπανελθὼν εἰς Ἀποκόρωνα, ἔγεινε κῆρυξ τῆς ἰδέας τοῦ πατρὸς Σεραφεῖμ, οὕτινος αἱ δελεαστικαὶ ἐπαγγελίαι διεδόθησαν ἐντὸς ὀλίγου ἀπὸ στόματος εἰς στόμα καθ' ὅλας τὰς δυτικὰς ἐπαρχίας τῆς νήσου. Καὶ ὅλοι ἐπανελάμβανον τὸν συλλογισμὸν τοῦ ἐκ Καλυθῶν χωρικοῦ: Ἀφοῦ δὲν θ' ἀλλάξω τὴ θρησκεία μου, τί μὲ μέλει ἂν ὁ πάπας θάναι ἀρχηγὸς ἢ ὑπαρχηγός; Καὶ τινες προσέθετον: Ἐπειτα νὰ φύγῃ μιὰ ὁ Χουσνῆς καὶ βλέπομε.

Καὶ ἤρχισαν νὰ συρρέουν εἰς τὰ Χανιά, ὅπου διηυθύνοντο εἰς τὸν καθολικὸν ναόν. Ὁ δὲ πάτερ Σεραφεῖμ, ὀλιγαρκέστατος ἄνθρωπος, ἐζήτηε μίαν ἀπλὴν ὁμολογίαν τῆς ἐκκλησιαστικῆς ἀρχηγίας τοῦ πάπα καὶ κατέγραφεν εἰς ἓν βιβλίον τοὺς ὁμολογοῦντας. Ἐκ τοῦ διαμερίσματος τῶν Χανίων τὸ κίνημα μετεδόθη εἰς τὸ τμήμα Ῥεθύμνης, ὅπου ἤρχισεν ἡ αὐτὴ καταγραφή, καὶ ἐπρὸς ἀνατολάς.

..

Ἐν τῷ μεταξὺ τὰ συμβαίνοντα ἐγνώσθησαν εἰς τὰς Ἀθήνας καὶ τὴν Κωνσταντινούπολιν, καὶ ἐκίνησαν μεγάλην ἀνησυχίαν, τὸσον εἰς τὴν Ἑλληνικὴν κυβέρνησιν καὶ τὸ Πατριαρχεῖον, ὅσον εἰς τὴν Πύλιν καὶ τὴν Ῥωσικὴν πρεσβείαν, διαβλεπούσας τὴν Γαλλίαν ὀπισθεν τῶν ἐν Κρήτῃ Καπουκίνων. Καὶ ἡ μὲν Ἑλληνικὴ κυβέρνησις ἔστειλεν εἰς Χανιά ὡς πρόξενον τὸν υἱὸν τοῦ Κανάρη, ἵνα διὰ τῆς ἐπιβολῆς τοῦ ὀνόματος αὐτοῦ καὶ τῆς πειθοῦς ἀνακόψῃ τὸ ρεῦμα τοῦ προσηλυτισμοῦ· τὸ δὲ Πατριαρχεῖον ἔστειλεν ἱεροκλήρυκα καὶ ἡ Ῥωσσία διώρισε τὸ πρῶτον τότε πρόξενον ἐν Κρήτῃ καὶ ὡς τοιοῦτον ἐξέλεξε τὸν Ἕλληνα Δεσδρινόν.

Ὁ δὲ Χουσνῆς προβλέπων, ὅτι πάντα ταῦτα θὰ ἐξέσπων εἰς

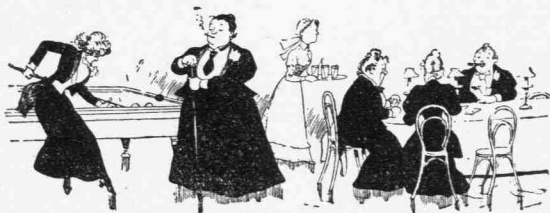
τὴν κεφαλὴν του, ἔγεινε μελιχιώτατος πρὸς τοὺς χριστιανούς καὶ καλῶν διαφόρους ἐξ αὐτῶν τοὺς ἐνουθέτει νὰ μὴ ἀκούουν τοὺς φραγκοπαπάδες, οἵτινες ἤθελαν νὰ τοὺς κάμουν φράγκους καὶ λουθηροκαθλίνους. Καὶ εἰς τοιοῦτον βαθμὸν ἀνησυχίας ἔφθασεν, ὥστε νὰ εἰσέρχεται εἰς τοὺς χριστιανικοὺς ναοὺς καὶ νὰ ἐκφωνῇ λόγους, ὡς ἱεροκῆρυξ, προσπαθὼν νὰ πείσῃ τοὺς Κρήτας ὅτι ἡ θρησκεία των ἦτο καλλιτέρα ἀπὸ τὴν καθολικὴν. Ἀλλ' ἔκτοτε ἀπὸ τὸ προαύλιον τοῦ ναοῦ ἤρχοντο συριγμοὶ διακόπτοντες τὸ κήρυγμα τοῦ πασᾶ. Μίαν ἡμέραν δὲ ὁμιλῶν πρὸς τὸ πλῆθος εἰς τὴν αὐλὴν τοῦ Διοικητηρίου, τόσον ἦτο νευρικός καὶ τεταραγμένος, ὥστε κατέπεσεν ἐκ τοῦ ἀναβάθρου εἰς τὸ ὁποῖον εἶχεν ἀναβῆ.

Ἐν τῷ μεταξύ ὁμως οἱ χωρικοὶ ἐξηκολούθουν νὰ συρρέουν εἰς τὴν καθολικὴν ἐκκλησίαν πρὸς δὲ τοὺς προξένους καὶ τὸν ὑπάλληλον, ὃν ἀπέστειλεν ἡ Πύλῃ διὰ νὰ ἐξετάσῃ τὰ πράγματα, ἔδιδον ἐκ συμφώνου τὴν ἐξῆς ἀπάντησιν ;

— Ὁ Χουσνὴ πασᾶς εἶν' ἡ μόνη ἀφορμή. Ἄς ὀψεται.

Ἡ Πύλῃ δὲν ἐβράδυνε ν' ἀνακαλέσῃ τὸν Χουσνὴ. Ὅταν δὲ οὗτος ἀπῆλθεν ἐκ τῆς νήσου, μίαν ἡμέραν οἱ χωρικοὶ ἤρπασαν τὰ κατάστιχα, εἰς τὰ ὁποῖα ἐνέγραφον οἱ καπουτσίνοι, καὶ τὰ ἔρριψαν εἰς τοὺς λέβητας σαπωνοποιείων. Καὶ ὅπως ἐκεῖνα διελύθησαν εἰς καπνόν, διελύθησαν εἰς καπνοὺς καὶ τὰ ὄνειρα τοῦ πατρὸς Σεραφεῖμ.

Ι. ΚΟΝΔΥΛΑΚΗΣ

Τὰ θαύματα τῆς γυναικειᾶς χειραφετήσεως